

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæstio 1. An fuga licita sit in persecutione?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

instituta recedente corona iusticie auferatur.

didit & gratiam Domini, sicut scriptum est, Et excitauit Dominus Satan ipsi Salomoni. Et ideo scriptum est, Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam. Quod utique Dominus non minaretur, auferri posse coronam iusticie, nisi quia recedente iusticia, recedat necesse est & corona. Confessio exordium glorie est, non meritum iam coronae; nec perficit laudem, sed initiat dignitatem; cumque scriptum sit, Qui perseverauerit usque ad finem, hic saluus erit, quicquid ante finem fuerit, gradus est, quo ad fastigium salutis ascenditur, non terminus quo iam culminis summa teneatur. Confessor est, sed post confessionem periculum maius est, quia plus aduersarius provocatus est. Confessor est; hac magis stare debet cum Domini Euangelio, per Euangelium gloriam consecutus a Domino; ais enim Dominus, Cui multum datur, multum quaeretur ab eo, & cui plus dignitatis adscribitur, plus de eo exigitur seruitutis. Vbi igitur sunt, qui iustitiam semel datam negant amitti posse? qui nimia securitate etiam iustos perdunt?

VERSVS 23.

Cum autem persequentur vos in ciuitate ista: fugite in aliam, amen dico vobis, non consummabitis ciuitates Israel, donec veniat filius hominis.

QUESTIO I.

An fuga licita sit in persecutione?

Fuga licita, & aliquando praecepta est.

§. 1. Omnes hoc ex loco docuerunt in persecutione fugam permissam esse, praeterim S. Athanasius cui fugam aduersarii frequenter obiecerunt. In apologia ad Constantium, & Epistola ad orthodoxos. Fuga, inquam, non ut per ignitiam vitae consilatur, sed ut commodius fides propagetur. Imo Athanasius praeceptum fugae tradidit ait: In consummatione porro saeculorum, cum aduenisset illud ipsum verbum patris, quod Moysi antea locutum fuerat, rursus praeceptum fugiendi condidit, Cum vos (inquiens) persecuti fuerint, in ciuitate ista, fugite in aliam: pauloque post subiicit, Cum videritis illam abominationem desolationis, quae dicta est per Daniele Prophetam consisterem in loco sancto, qui legit, intelligat, tum qui in iudaea sunt, fugiant ad montes: & qui in iudaea sunt, ne descendant ut aliquid tollat ex adibus suis: & qui in agro est ne retrorsum se convertat ad vestimenta.

Ecclesia non est per fugam destituta.

§. 2. Quomodo autem fuga sit aliquando licita, aliquando iusta, crebro veritas docet S. Augustinus ad Honoratum, omniaque distincte exponit. Non esse fugiendum si Ecclesia necessario ministerio destituitur. Quis autem credat, ait, ita hoc Dominum fieri voluisse, ut necessario ministerio, sine quo vivere nequeunt, deserantur greges quos suo sanguine comparauit? Nancquid hoc fecit ipse, quando portantibus parentibus in Aegyptum paruulus fugit, qui nondum Ecclesiam congregauerat, quae ab eo deserere fuisse dicamus? Non igitur Ecclesia destituta est.

Cum specialiter aliquando impetitur aliquis ab impetitoribus, ut ab fugere licitum est.

Deinde fugiendum cum aliquis specialiter impetitur, Fugiant omnino, inquit, de ciuitate in ciuitatem, quando eorum quisquam specialiter a persecutoribus quaeritur, ut ab aliis qui non in requiruntur, non deseratur Ecclesia, sed praebeant cibaria conserui suis, quos aliter vivere non posse nouerunt.

In communis periculo aliquos manere oportet.

Tertio cum omnium est commune, id est, Episcoporum & clericorum est commune periculum, si qui aliis indigent, non deseruntur ab iis, quibus indigent. Id vero sic interpretatur, ut si non omnes vel fugere, vel manere velint, aut possint, aliqui maneant, atque sic maxime probat caritatem, ut animas pro omnibus ponant.

§. 3. Refert Episcopum quendam dixisse: si dominus nobis imperauit fugam in eis persecutionibus ubi potest fructus esse martyrii, quanto magis debemus fugere steriles passio-

nes, quando est barbaricus & hostilis incursus? Verum est quidem & acceptabile, sed his quos Ecclesiastici officii non tenent vincula. Nam qui clades hostiles ideo non fugit, cum possit effugere, ne deserat ministerium Christi, sine quo non possunt homines vel fieri, vel vivere Christiani, maiorem charitatem inuenit fructum, quam qui non propter fratres, sed propter seipsum fugiens atque comprehensus non negat Christum, suscipitque martyrium.

Quin & ipse Honoratus dixit: Si in Ecclesia persequendum est, quid simus nobis vel populo profuturi non video, nisi ut ante oculos nostros viri cadant, feminae constuprentur, incenduntur Ecclesia, nos ipsi tormentis deficiamus, cum de nobis quaeritur, quod non habemus.

Cui responderet Augustinus, non debere esse plebis nostrae certam defectionem propter illa incerta. Nam si mala illa certa essent, omnes fugerent, nec opus esset manere Episcopum, Episcopos vero quosdam Hispaniae culpae, quod non remanserint, & mercenarios appellat. Athanasium in eadem excusat Epistola, quod ipse peculiariter a Constantio quaeretur, & plebs, eius fuga non destitueretur.

§. 4. Tertullianus lib. de fuga in persecutione, c. 6. Apostolis fugam esse praeceptam ait, non nobis. Imo, inquit, quia praeceptum adimpleuit, fugiens de ciuitate in ciuitatem. Sic enim voluit quidam, sed & ipse fugitiuus argumentari, & qui proinde noluit intelligere sensum Domini illius pronuntiationis, ut eam ad velamentum timiditatis sua vtantur, cum & personas suas habuerint & tempora & causas. Cum caeperint, inquit, persequi vos, fugite de ciuitate in ciuitatem. Hoc in persona propria Apostolorum, & in tempora, & in causas eorum pertinere defendimus, sicut praecedentes & subsequentes sensus probabunt, qui non nisi in Apostolos computant: In viam nationum neieritis, & in ciuitatem Samaritanorum ne introieritis, sed ite potius ad oues perditas domus Israel. Nobis autem & via nationum patet, in qua & inueni sumus, & vsq; in finem incedimus: & nulla ciuitas excepta est, quo per totum orbem predicamus: sed nec cura nobis Israelitum iuncta est, extra ordinem, nisi qua & omnibus gentibus predicare debemus. Etiam si apprehendamus, non in conciliis eorum perducemur, nec in synagogis illorum flagellabimur, sed Romanis vtique, potestatibus & tribunibus obiciemur. Sic igitur & fuga praeceptum, Apostolorum conditio desiderabat, quoniam primo predicandum erat ad oues perditas domus Israel. Vt ergo perciperetur praedicatio, apud quos priores eam potius oportebat, ut panem ante filii quam canes sumerent, ideo illi fugere tunc ad tempus praecepit, non propter eludendum periculum proprio nomine persecutionis (atque in persecutiones eos passuros praedicabat, & tolerandas docebat) sed propter praefectum annunciationis, ne statim oppressi, Euangelii quoque, disseminatione perimeretur. Neque enim quasi tacite in aliquam ciuitatem transgrediendum erat, sed quasi vbique, annuntiaturus, & ex hoc vbique, persecutiones subituras, donec repleant doctrinam suam. Denique: Non consummabitur, inquit, ciuitates Israel. Adhuc intra terminos iudaeae praeceptum fuga continebatur. Nobis autem nulla iudaeae praefinitio competit praedicationis, in omnem iam carnem effuso spiritu sancto.

Duo illius firmamenta sunt; Hoc ante resurrectionem esse factum; & ideo secus fuisse, ut facilius in posterum Euangelium praedicare possent. Verum prius factum est, hoc enim praecipuum ad hanc missionem non pertinet, neque enim in ea persecutionem perpassi sunt, nec in mortem traditi. Alterum commune est. Nam causa fugiendi esse non debet; metus, ignauia, amor vitae, sed ut operam suam necessariam melioribus temporibus referant. Fuga igitur sit ex consideratione utilitatis aliorum, non conturbatione formidinis. Sit potius certamen manere cupientium, quam fugere conantium. Nemo vero excipiat personam suam, ut si videatur excellere aliqua gratia, & propterea vita, & ob hoc fuga esse digniorem. Quisquis enim hoc putat, nimirum sibi placet.

§. 5. De quo filii hominis aduentu loquatur inter doctores, controuersum est. Triplex sententia. Prima, agere eum de gratio aduentu, & dicere, non consummaturas ciuitates Israel donec ipse auxilio veniat, ac adiuet, ac sensum esse, se ad singulas vrbes venturum ante, quam omnes absoluant. Hæcideo minus mihi probatur, quod hac in missione persecutionibus agitati non sint, nec fugerint. Alii de aduentu solenni in vrbem Ierosolymitanam: quod eadem ratione refutatur.

Itaque de Domini aduentu, qui erit in extremo iudicio, sermo est. Agitur enim de persecutione quæ futura erat ætate Apostolorum, & sequentibus sæculis, cum fratres, filii, & parentes se mutuo sunt tradituri, de quæ fuga multorum, quibus nunquam deerunt vrbes Iherusalem quæ latibula præbent.

VERSUS 24. 25.

Non est discipulus super magistrum,

nec seruus super Dominum suum.

Sufficit discipulo, vt sit sicut magister eius.

Et seruo, sicut Dominus eius, si patrem familias Beelzebub

vocauerunt; quanto magis domesticos eius?

QUESTIO I.

An non discipulus melior magistro?

§. 1. Constat ex Thalmudistis apud Hebræos pro uerbium fuisse; cuius sensus est, discipuli quidam discipulus est, non esse meliorem conditionem, quam sit eius magistri; Christus tamen absolute id de se pronunciat; nemo enim illi par est, nemo secundus. S. Irenæus aduersum hæreses l. 5. c. 31. ex eo probat nobis definitum à Deo tempus resurrectionis seruandum esse, quia & Christus sustinuit, donec resurrexerit. Nemo enim, inquit, est discipulus super magistrum: perfectus autem omnia erit, sicut magister eius. Quomodo ergo magister noster non statim euolans abiit, sed sustinuit à Patre resurrectionis sue tempus, (quod & per totum manifestum est) post triduum resurgens assumptus est. Si & nos sustinere debemus definitum à Deo resurrectionis nostre tempus, prænuuntiatum à prophetis, & sic resurgentes assumpti, quotquot Dominus ad hoc dignos habuerit.

§. 2. Ceterum hinc Iudaicum reducebat; Iesus enim legales caerimonia obseruauit, non ergo meliore conditione eius discipuli esse debent. Ita Epiph. de Cæstibus seruauit quidem ille caerimonia ut probas esse, atque à Deo institutas ostenderet, ne etiam infirmis scandalum præberet, nō tamen suos obligari voluit, quia accedente luce umbras fugauit. Ita nihil est quod hæretici non conuertant in suam perniciem.

§. 3. Melius ex verbis adiunctis Christum esse Deū demonstrat Athanasius de æterna substantia filii & Spiritus sancti, contra Sabell. Alibi rursum, inquit, Dominus se paternam familiam ostendit, vtpote vnicus filius: si patrem familiam Beelzebub nuncupauerunt, quanto magis domesticos nuncupauerunt? Quapropter Iesum Christum Deum esse qui Dominus sit vnusorum cuius manifestum est. Atque ibi tum ait: Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum celorum, (continuo subinfert, quibus patrem suum intelligit) sed qui facit voluntatem patris mei qui in celo est. Habes igitur filium, habes patrem, ne extrinsecus diuinitatem: Natura enim distincti non sunt, neque item, qui de duobus loquuntur, ab alieno genitum à genitore.

Adami Conzen in Enang. Tom. I.

VERSUS 26. 27.

Ne ergo timueritis eos. Nihil enim est opertum, quod non reuelabitur:

Et occultum, quod non sciatur.

Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine.

Et quod in aure auditis, predicare super tecta.

QUESTIO I.

Quomodo v. 26. & 27. sensu cohereant?

§. 1. Difficile multis visum, conciliare illa: Ne ergo timueritis, causam enim subiungit: nihil enim opertum quod non reuelabitur. Ne aliorum opiniones adferendo in te quæ mihi clarissima videtur, moram faciam, breuiter sic explico. Duas persecutionis partes proposuit, quæ connexæ fuerunt, calumnias, falsas accusationes; & tormenta, cruciatibusque corporum, qui tum vehementer contristant, cum violenter & contumeliose, sed tamen quasi optimo iure inferuntur, supplicis enim ludibria adduntur: vt miseri videantur, nec miserescentes, contra vtrunque malum Apostolos præceptor munit. Primo ne calumniis affliti animo cadant; si enim patrem familiam, ducem, dominum, Deum ita conuictiati sunt, vt Beelzebub, hoc est, principem demonum seu tæternum esse dicerent, non debent eorum timere maledicta, discipuli, serui, filii: à patris inimicis laudari probrosum est, amari, suspectum; deinde nec timere incommoda, quæ dominus pertulit; ne ergo inquit timueritis eos, et si veneficos, imo dæmonas vocitent, persequanturque, Beelzebub per contemptum vocatum Deum muscarum à Iudæis credo. Non tamen nomen ipsum erat contemptibile, 4. Regum. 1. 2. Ochozias enim nuncios mittit, ite & consilite Beelzebub deum Accaron; quem certe contumeliæ causa ita non vocabat, à quo vaticinium expectabat, quem Deo Israelis impie præferebat.

Quamquam cognomina probrosa video aliquando sine contumelia vsurpata esse. Ita Prolo maus dicacitate Egyptiorum *Prolo* vocabatur, hoc est, intemum & crassum intestinum, in quod faeces recipiuntur, quod obesus abdominis instar factus esset. Ille tamen nummos in inscriptione eius nominis inscripsit; videmus quoque nobiles Romæ familias ex vitis nomina vsurpasse, vt Labeones, Frontones, Nafones, Vari, Planci dicerentur, ita fieri potuit, vt nomen ex probro inditum, tandem commune esset, & apud cultores idoli daretur laudi. Verum vt ad institutum redeam. Nolite timere ne Euangelio obster infamia. Ea enim tantummodo nōcebit, quamdiu veritas in oculo later, tandem reuelabitur vestra innocentia, & aduersariorum nequitia. Omnia enim occulta in lucem produceret iustus iudex. Dixit olim Pindarus, *ὅτ' ἐλέγχεον μόνον ἀνθρώπων ἐν τῷ μόνῳ χρόνῳ.* Veritatem firmam à tempore solo ostendit. In hac quidem vita non omnium rerum, in illa die etiam omnium omnino cogitationum. Nunc interdum nō *δουεὶν ἔστιν ἀνθρώπων βιάζεσθαι*, vt dicebat Simonides, opinio etiam aliquando veritatem violenter premit. Verum cito discussa nebula pura in luce æternæ iustitiæ resurgit.

§. 2. Hinc aliam conclusionem infert. Quod etiam in aule auditis predicare super tecta. Ne utinam hebraeorum conuicta, ne timidis euangelizet. Veritas ipsa vincet, & vobis defendet. Tecta plana, & loricata erant,